Kerkelä Julia

29.4.2024

Eduskunnalle tiedottaminen / Neuvostoraportti / Ulkoasiainneuvosto Luxemburgissa 22.4.2024

Ulkoasiainneuvoston kokous 22.4.2024

Ulkoasiainneuvosto keskusteli Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ulko- ja puolustusministerien yhteisformaatissa. Ukrainan UMI Kuleban ja PUMI Umerov antoivat keskustelun aluksi videoyhteydellä tilannepäivityksen. Venäjän ilmaiskujen voimistuttua on Ukrainan ilmatorjuntakaluston tarve kasvanut huomattavasti. Venäjän pommitukset ovat kohdistuneet erityisesti energiainfrastruktuuriin, joka on laajasti vahingoittunut.

EU-maiden sisäisessä keskustelussa esille nousi erityisesti Ukrainan ilmapuolustuksen vahvistaminen. Useat jäsenmaat toivoivat pikaista etenemistä Euroopan rauhanrahaston (EPF) Ukraina-tukivälineen toimeenpanossa, sekä Venäjältä jäädytettyjen varojen tuottojen käyttöönotossa. Lisäksi keskustelussa peräänkuulutettiin 14. pakotepaketin nopeaa edistämistä.

Lähi-idän osalta esillä olivat alueen kiristynyt tilanne, Gazan humanitaarinen tilanne, Iranin vastaiset pakotteet, Palestiinan valtion tunnustaminen ja jäsenyys YK:ssa sekä alueen vakauttamispyrkimykset. Useat jäsenmaat totesivat Gazan tulitauon olevan edellytys Lähi-idän vakaudelle. Jäsenmaat saavuttivat yhteisymmärryksen Iranin droonipakoteregiimin laajentamisesta.

Sudanin osalta keskustelussa nousi esille alueen katastrofaalinen humanitaarinen tilanne sekä vaikeudet humanitaarisen avun perillepääsyssä. Keskustelussa painotettiin tarvetta harmonisoida kansainvälisen yhteisön toimia rauhanpyrkimysten osalta, sekä tarvetta neuvotella pysyvän tulitauon ja humanitaarisen avun perille pääsyn mahdollistamiseksi.

Ajankohtaisissa asioissa Suomi esitteli yhdessä Italian kanssa laaditun non-paperin koskien muuttoliikkeen instrumentalisaatiota. Usea jäsenmaa ilmaisi keskustelussa tukensa Suomen ja Italian non-paperille.

Ajankohtaisissa asioissa esille nousi myös Georgian poliittinen tilanne.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Ukrainan ulkoministeri Kuleba peräänkuulutti puheenvuorossaan EU:n tuen jatkumisen tärkeyttä, vaikka Yhdysvaltain edustajainhuone on 20.4. hyväksynyt 60 miljardin tuen Ukrainalle, mikä on tervetullutta. Ukrainan tarpeet koskevat tällä hetkellä erityisesti ilmapuolustusjärjestelmän vahvistamista, ammuksia ja energiasektoria. Tilanne on akuutti ja toimia tulee tehdä välittömästi. Ukrainan puolustusministeri Umerov päivitti neuvostolle tilannekuvan rintamalta, ja totesi Venäjän hyökkäystahdin kiihtyneen. Pommitukset ovat kohdistuneet merkittävästi Ukrainan energiainfrastruktuuriin. Vaurioiden johdosta syntynyt sähköpula haittaa sekä Ukrainan puolustuskykyä, että teollisuuden vauhdittamista.

Puheenvuorossaan korkea edustaja Borrell totesi, että EU:n tulee vastata Ukrainan avuntarpeeseen taloudellisella voimallaan toimittaen Ukrainalle mahdollisimman nopeasti sekä ilmapuolustusjärjestelmiä että ammuksia. Patriot-järjestelmien lisäksi on tutkittava mahdollisuuksia muidenkin järjestelmien toimittamiseen. Jäsenmaiden on reagoitava ripeästi. EU:n turvallisuussitoumukset Ukrainalle on tarkoitus saada pian valmiiksi. Sveitsin rauhankonferenssin osalta korostettiin, että rauhankokoukseen on saatava laajasti mukaan globaalin etelän maita.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa todettiin laajasti Ukrainan tilanteen vakavuus. Monet maat kertoivat tuestaan Ukrainalle ja kartoittavansa lisäapua. Saksan ilmatorjunta-aloite ja Tsekin ammushankinta-aloite saivat paljon tukea. Keskustelussa jäsenmaat korostivat, että EPF:n alaisen Ukrainan avustusrahaston toimeenpanossa tulisi edetä pikaisesti. Venäjän jäädytetyistä varoista saatavien tuottojen käyttöä Ukrainan hyväksi korostettiin. Osa toi esiin asiaan liittyviä juridisia näkökohtia. Lisäksi keskustelussa peräänkuulutettiin 14. pakotepaketin nopeaa edistämistä.

Suomi kertoi puheenvuorossaan allekirjoittaneensa kahdenväliset turvallisuussitoumukset Ukrainan kanssa ja tukevansa EU:n yhteisiä turvallisuussitoumuksia. Suomi tunnistaa tarpeen ilmatorjunnalle, ja tukee ammustuotannon lisäämistä. Suomi ilmaisi tukensa jäädytettyjen varojen tuottojen käyttöönotolle. Ukrainan tarvitsee lisätukea myös siviilikriisinhallinnassa, ja EUAM Ukraina –missiolla on tässä tärkeä rooli. Venäjään kohdistuvan 14. pakotepaketin osalta Suomi tukee nopeaa etenemistä pakotteiden laajentamisessa ja kiertämisen estämisessä. Suomi toi esiin, että pakotteet on ulotettava nesteytetyn maakaasun tuontiin.

Lähi-idän tilanne

Neuvoston keskustelussa jäsenmaat olivat yksimielisiä Iranin vastaisten pakotteiden kiristämisestä. Pakotteiden kiristäminen laajentaisi pakotekiellossa esiintyvää kieltoa niin, että ne kattaisivat jatkossa myös Lähi-idän alueen, ballistiset ohjukset sekä droonikomponentit. Euroopan ulkosuhdehallinto laatii konkreettiset esitykset pakotteiden laajentamisesta

Korkea edustaja Borrell muistutti, että samalla kun alueellinen tilanne on kiristynyt, on tärkeää keskittyä Gazan tilanteeseen ja toistaa vaatimukset tulitauosta, panttivankien vapauttamisesta sekä humanitaarisen avun sallimisesta Gazaan. Komissaari Lenarčič varoitti koko Gazan väestöä uhkaavasta ruokaturvattomuudesta ja aliravitsemuksesta, sekä totesi Länsirannan tilanteen ja väkivallan kierteen olevan erittäin huolestuttava. Komissio kertasi myös tukensa sekä UNRWA:lle, että Palestiinalaishallinnolle.

Palestiinan YK-jäsenyys, Palestiinan valtion tunnustaminen sekä ehdotus alueellisen rauhankonferenssin järjestämisestä jakoi jäsenmaita. Useat jäsenmaat peräänkuuluttivat EU:n sisäistä keskustelua Palestiinan tunnustamisesta. Toukokuun ulkoasiainneuvostoon on tarkoitus kutsua sekä Israelin ulkoministeri, että Palestiinan uusi pääministeri. Yhteyksien ylläpitämistä konfliktin osapuoliin pidettiin tärkeänä. Kahden valtion malli on ainut vaihtoehto rauhan saamiseksi alueelle.

Suomi korosti puheenvuorossaan EU:n yhtenäisyyttä Iranin iskuun liittyen, sekä tuki Iranin pakoteregiimin laajentamista. Gazan osalta Suomi totesi prioriteetin olevan tulitauon aikaansaaminen, humanitaarisen avun perille pääseminen sekä panttivankien vapauttaminen.

Sudan

Komissaari Lenarčič totesi Sudanin tilanteen olevan tällä hetkellä maailman suurin humanitaarinen kriisi, jossa ihmiset ovat joutuneet jättämään kotinsa ja nälänhädän uhka on suuri. Molemmat konfliktin osapuolet rikkovat kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja vaikeuttavat humanitaarista pääsyä tarkoituksellisesti. EU on sitoutunut vastaamaan kriisiin. Pariisissa 15.4. järjestetyssä humanitaarisessa konferenssissa luvattiin yli 2 miljardia euroa käytettäväksi humanitaariseen apuun alueella. Varat täytyy saada liikkeelle mahdollisimman pian. Komissio totesi Sudanin kriisiin kytkeytyvän useita kansainvälisiä toimijoita, joihin EU:n tulee vaikuttaa yhdessä saman mielisten maiden kanssa alueellisen vakauden saavuttamiseksi. Euroopan turvallisuuteen kohdistuu myös uhkia Afrikan Sarven turvallisuustilanteen heikentyessä.

Neuvoston keskusteluun Sudanin tilanteesta osallistuivat lisäksi YK:n pääsihteerin henkilökohtainen Sudan-edustaja Lamamran sekä Euroopan unionin erityisedustaja Afrikan sarven alueella Weber. Lamamran painotti puheenvuorossaan kansainvälisen yhteisön yhtenäisyyden tarvetta ja toimintahalukkuutta humanitaarisen tilanteen parantamiseksi ja tulitauon aikaansaamiseksi. Weber painotti humanitaarisen avun perille saamista, yhteisymmärrystä rauhanvälitysyrityksissä kansainvälisten osapuolien välillä sekä sudanilaisten siviilien ja kansalaisyhteiskunnan tukemista ml. naiset, sekä nuoret.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa näkemykset EU:n toimista Sudanin osalta olivat yhtenäisiä. Todettiin, että konflikti on saanut liian vähän huomiota ottaen huomioon sen laajamittaiset vaikutukset. Puheenvuoroissa kiiteltiin Pariisin konferenssia sekä YK:n Lamamran ja EU:n erityisedustaja Weberin työtä. Pariisin konferenssin julkilausuma tukee rauhanvälitystä, kansalaisyhteiskuntaa ja sudanilaisten tilanteen tuomista maailmanyhteisön keskustelun keskiöön. Sudanista on tullut eri toimijoiden kilpailuareena, mitä ei voida hyväksyä. Sudanin tilanteen suorat ja epäsuorat vaikutukset Euroopalle nousivat niin ikään vahvasti esiin keskustelussa ml. muuttoliike. Pidettiin tärkeänä, että EU:n keskusteluyhteydet molempien osapuolien kanssa ovat auki, mikä mahdollistaa pyynnöt kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisesta, pääsystä humanitaarisen avun piiriin ja tulitauosta. Myös yhteydenpito Sudanin kansalaisyhteiskuntaan on tärkeää. Jäsenmaat alleviivasivat tarvetta kansainvälisen yhteisön yhtenäisyyteen rauhanvälityksen osalta yhteisen rauhanvälitysalustan pohjalta. Usea jäsenmaa tuki lisäpakotteiden asettamista ml. vastuuvelvollisuuden toteutumisen näkökulmasta.

Suomi kiitti puheenvuorossaan asiakohdan tuomista agendalle, sekä nosti esiin lasten, naisten ja muiden haavoittuvien ryhmien ml. vammaisten henkilöiden suojelun ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen. Esteetön humanitaarinen pääsy on taattava ja konflikti saatava loppuman nopeasti. Suomi ilmaisi valmiutensa pakotteiden valmisteluun sotivia osapuolia kohtaan.

Ajankohtaiset asiat

Ajankohtaisissa asioissa Suomi esitteli yhdessä Italian kanssa laaditun non-paperin koskien muuttoliikkeen instrumentalisaatiota. Suomi alleviivasi muuttoliikkeen instrumentalisaatioon liittyvien haasteiden olevan samoja niin etelässä kuin pohjoisessa alleviivaten yhteisten EU-ratkaisujen tarvetta. Usea jäsenmaa ilmaisi keskustelussa tukensa Suomen ja Italian non-paperille.

Ajankohtaisissa asioissa esille nousi myös Georgian poliittinen tilanne, ja maassa tapahtuneet muutokset liittyen Georgian mahdolliseen EU jäsenyyteen. Korkea edustaja Borrell ehdotti Georgian ulkoministerin kutsumista neuvostoon mahdollisimman pian.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Elina Valtonen ja virkamiesvaltuuskunta